

Mentalització i vincle: La mentalització parental

Revista Catalana de Psicoanàlisi, Volum XXX/1

Marta Golanó Fornells¹
Carles Pérez Téstor²
Barcelona

En aquest article es pretén abordar la comprensió del concepte de mentalització tal com s'ha reformulat des d'una perspectiva psicoanalítica i des de la teoria de l'aferrament. Es ressegueix breument el concepte de mentalització en la literatura psicoanalítica i es presenta el seu ressorgiment des de la investigació de l'aferrament. S'exposen alguns dels mecanismes investigats per a què la mentalització es desenvolupi en el nen. Per acabar s'apunten algunes repercussions d'aquestes recerques per a la clínica de la primera infància.

Paraules clau: mentalització, vincle, aferrament, parentalitat, regulació afectiva

---

1. Psicòloga especialista en Psicologia Clínica. C.D.I.A.P. - Esquerra de l'Eixample Sant Gervasi (FCSD). Membre del Grup de Recerca Parella i Família (GRPF) - Universitat Ramon Llull. E-mail: martaGF5@blanquerna.url.edu

2. Psiquiatre. Director de l'Institut Universitari de Salut Mental. Fundació Vidal i Barraquer. Universitat Ramon Llull. Membre del GRPF i de la Facultat de Psicologia (FPCEE) Blanquerna de la URL. E-mail: carlespt@fvb.cat

Introducció

Una de les característiques més naturals i crucials del funcionament humà seria l'esforç constant per entendre's a si mateix i als altres (Fonagy, Gergeley, Jurist & Target, 2002). La persona entén amb més o menys profunditat les experiències relacionals en què està immersa, copsant d'una manera o d'una altra els estats mentals propis i els dels altres. La mentalització és entesa com la capacitat per entendre la pròpia conducta interactiva i la de l'altre, en termes d'estats mentals subjacents. Entendre la interacció en termes d'intencions, desitjos i sentiments, dóna un sentit als processos emocionals interns i a la relació amb l'altre.

La capacitat de mentalització d'una mare* respecte a la relació que manté amb el seu fill**, és el que s'anomena mentalització parental. La mentalització parental s'entén com la capacitat dels pares per reflexionar entorn a l'experiència mental interna pròpia i la del seu fill. Aquesta capacitat materna permet donar un determinat significat a les manifestacions del nen en la seqüència interactiva en què ambdós estan immersos. En aquest article s'aborda la mentalització parental i la recerca que s'ha portat a terme per determinar la seva influència en la construcció de l'aferrament, la regulació afectiva i el desenvolupament del Self .

Breu revisió del concepte de mentalització en la literatura psicoanalítica

L'anàlisi exhaustiva de la presència del concepte de mentalització en la literatura psicoanalítica no és l'objectiu d'aquest article. Tot i això, es presenta una breu revisió amb la intenció d'aportar una visió de la gènesi del concepte de mentalització tal com s'ha entès des de la tradició psicoanalítica i com s'ha reprès des de la recerca de l'aferrament. Aquesta doble procedència implica elements teòrics essencials irreconciliables, que són els que han caracteritzat el desplegament de les dues línies de pensament de forma separada. Tot i que, donat que John Bowlby era un psicoanalista, apareixen en la seva teorització de l'aferrament elements comuns. Ambdós tipus d'elements, els comuns i els divergents, son àmpliament exposats per autors com Peter Fonagy i Mario Marrone (Fonagy, 2001; Marrone, 2001). Malgrat això, la coexistència d'ambdós punts de vista en una mateixa teorització és perfectament plausible, i sobretot en la clínica, tal com ho assenyalava Marian Fernández (Fernández Galindo, 2002).

---

* Quan s'escriu 'mare' ens referim al cuidador principal, independentment del seu gènere.

** Quan s'escriu 'nen' o 'fill petit' ens referim a l'infant, independentment del seu gènere.

Peter Fonagy, György Gergely, Elliot Jurist i Mary Target (2002) recorden que el concepte de mentalització en la literatura psicoanalítica prové del concepte freudià de “*bindung*”, que remet a “*link*” o associació, unió, relació, connexió, etc. En el text “*Formulaciones sobre los dos principios del acaecer psíquico*” (Freud, 1911), es formula la diferenciació entre els dos principis de regulació de l’activitat mental, el procés primari i el secundari. Diu Freud: “Sólo la ausencia de la satisfacción esperada, el desengaño, trajo por consecuencia que se abandonase ese intento de satisfacción por vía alucinatoria. En lugar de él, el aparato psíquico debió resolverse a representar las constelaciones reales del mundo exterior (...). Así se introdujo un nuevo principio de la actividad psíquica; ya no se representó lo que era agradable, sino lo que era real, aunque fuese desagradable. Este establecimiento del principio de realidad resultó un paso grávido de consecuencias” (Freud, 1911, p. 224). Una d’aquestes conseqüències en seria el procés de transformació de l’originària descàrrega motriu en procés de pensament. Tal com diu Freud, “...el proceso del pensar (...) dotado de propiedades que posibilitaron al aparato anímico soportar la tensión (...) durante el aplazamiento de la descarga.” (Freud, 1911, p. 226). La representació d’allò real comporta una transformació qualitativa, de quelcom físic i immediat a quelcom psíquic, elaborat i contingut. En el mateix text citat i en una nota a peu de pàgina, Freud assenyala la necessitat de la cura materna per a què se sostingui aquella transformació d’un funcionament primari a un de secundari. Però, com és conegut, en la seva obra no observa la interacció real entre la mare i el nadó per comprovar com es va instaurant el pensament en detriment de la satisfacció immediata, i què passa en el desenvolupament de l’infant quan no és així. Altres autors com Donald Winnicott, John Bowlby, Wilfred Bion, entre molts altres, s’han ocupat de portar a terme aquests estudis més o menys basats en l’observació directa de la interacció mare-nen.

Wilfred Bion (Bion, 1963) desenvolupa els seus estudis entorn a la gènesi del pensament en la interacció precoç mare-nadó. Estudia la transformació emocional que es produeix en aquestes primers relacions. Tal com ho diu Antònia Grimalt [referint-se a Bion] “amplia el model al propi procés de mentalització, el punt bàsic del qual és que la ment del nen necessita de les transformacions maternes (*rêverie*) per deixar de pensar de forma concreta. Per tal de desenvolupar la capacitat de pensar, i per tant de transformar les seves experiències emocionals, li cal haver instal·lat dins seu aquesta capacitat de contenció i transformació” (Grimalt, 2006, p. 20). Transformació d’allò emotiu i sensorial, en quelcom que es pot tolerar, pensar i anomenar. Procés de transformació que d’una manera més interactiva i emocional Bion designa com a ‘*rêverie*’ i que constitueix el nucli de la relació de contenció de la mare envers el nadó, ‘*somiant*’ o mentalitzant (amb tota la dimensió emocional del terme) allò que li passa al nen. Quan la mare està identificada amb el seu nadó, s’hi emmiralla, tot posant paraules als sentiments del petit. La continuïtat que la mare ofereix al nen li permet fer hipòtesis de les necessitats del nadó, dels seus estats emocionals, adaptant-se físicament i emocionalment a ell, confeccionant el que també s’ha anomenat com a ‘*urdimbres afectives*’ (Rof Carvallo, 1961).

El concepte de mentalització es pot trobar en els textos de Donald Winnicott, quan va descriure com una de les cures maternes essencials el fet de conèixer i *anomenar* el petit, per permetre la integració de la personalitat. Tal com diu el mateix autor, l'infant "es protegido del frio, bañado, acunado, nombrado..." (Winnicott, 1958, p. 206), posant paraules al que fa, al que creu la mare que li passa i al que creu la mare que vol. En el mateix sentit anomena una altra funció complementària: aquella que consisteix a "recoger los pedacitos" (Winnicott, 1958, p. 206), expressió amb què fa referència a la integració emocional, portada a terme a través de la mentalització materna.

La reconstrucció d'un procés de mentalització alterat en enclavaments més o menys sensorials no simbolitzats, és l'objectiu de la proposta terapèutica que Júlia Coromines va plantejar per a l'abordatge de nens amb un trastorn autista (Coromines, 1991). El procés de mentalitzar la sensorialitat s'endega en una relació significativa amb una mare que sosté el nen en la seva ment, possibilitant l'inici de la funció simbòlica. Tal com apunta Lúcia Viloca, "les primeres sensacions corporals, en connectar-se amb l'emoció sorgida de la interrelació, es feien conscients i esdevenien un element iniciador del procés simbòlic" (Viloca, 2011, p. 57). La mentalització materna de les primeres sensacions infantils - la seva 'rêverie' adequada o no, la seva transformació adequada o no - forma part de la comprensió de la construcció d'un vincle segur i de la comprensió dels orígens de la psicopatologia. Diverses investigacions apunten als beneficis per al nen, tant emocionals com neuronals, que genera un vincle segur amb la seva mare; per tant, es desprèn la importància de conèixer com es construeix la vinculació d'aferrament segura (Viloca i Mundó, 2011).

El concepte de mentalització: regulació afectiva i subjectivitat

Al voltant dels anys 90, un grup de recerca de Londres investigava quins elements de la relació mare-fill eren decisius per a la construcció d'un aferrament segur en l'infant (Fonagy, Steele & Steele, 1991). Com es veurà més endavant, aquests investigadors són els responsables del ressorgiment del concepte de mentalització considerat com a element decisiu en la construcció d'un vincle d'aferrament segur entre la mare i el nen.

La mentalització, també anomenada funció reflexiva, s'entén com una comprensió subjectiva i individual dels estats mentals propis i dels altres. Es pot entendre com un procés emocional: com la capacitat per mantenir i regular de forma implicada una experiència emocional per intentar entendre una conducta, uns sentiments i uns desitjos. Seria un procés cognitiu i emocional amb què s'assoleix una comprensió subjectiva d'un mateix i de l'altre. Seria un procés amb implicacions afectives i cognitives similar a 'l'insight', però no limitat a un contingut mental apartat de la consciència. En termes de Mary Target, seria la capacitat de "pensar els sentiments i de sentir els pensaments" (Slade, 2005, p. 271). En aquest sentit, es diu que la mentalització integra diferents formes de coneixement, afectiva i cognitiva.

La mentalització es refereix al procés pel qual es conté i se simbolitza un sentiment i un pensament en un mateix, sense deixar-se sobrepassar pel seu contingut emocional ni sense haver de defensar-se'n. La regulació emocional, per tant, es dona en el procés de mentalització. La regulació afectiva s'entén com un "*preludi*" de la mentalització (Fonagy et al., 2002, p. 5).

La mentalització implica el reconeixement d'un món intern, d'uns estats mentals propis, particulars, subjectius, en un mateix i en l'altre, i en un moment determinat de la interacció conscient entre ambdós. És per això que el seu desenvolupament passa pel reconeixement d'un mateix i de l'altre com a subjectes diferenciats. En la relació mare-nen, serà en la mesura que la mare atribueix uns particulars i subjectius estats mentals al nen, factibles a la vivència del nen, que aquest s'hi podrà reconèixer. I això serà així en la mesura que la mare entén el nen com a *subjecte*, és a dir, com a agent psicològic susceptible de tenir els seus propis i diferents estats mentals (Sharp & Fonagy, 2008). Per tant, la mentalització s'entén estretament relacionada amb el desenvolupament del self, amb la seva interna organització progressivament elaborada a partir d'un procés interactiu en el qual el self es construiria "com a extensió de l'altre" (Fonagy et al., 2002, p. 266). La capacitat de la mare per mantenir en la seva pròpia ment una representació del seu fill com a ésser que té sentiments propis i sensacions diferents, és el que permetrà al nen descobrir-los en ell mateix a través de la representació de la mare. Com diu Fonagy, "una necessitat fonamental del nen es poder trobar la seva pròpia ment en la ment de l'altre" (Fonagy et al., 2002, p. 474).

Teoria de l'aferrament i mentalització: Antecedents i actualitat de la recerca

"El apego se manifiesta a través de patrones de conducta específicos, pero los patrones en si no constituyen el apego. El apego es interno (...). Este algo internalizado que llamamos apego tiene aspectos de sentimientos, de memorias, de deseos, de expectativas y de intenciones, (...) que sirven como una especie de filtro para la percepción y la interpretación de la experiencia interpersonal" (Ainsworth, 1967, citada per Mary Main, 2000, p. 6). La demostració d'aquesta afirmació de Mary Ainsworth, psicòloga evolutiva i seguidora dels treballs de John Bowlby (Bowlby, 1969), constitueix l'objectiu de les recerques en aferrament. La teoria de l'aferrament intenta explicar tot allò que fonamenta i explica la interacció observada entre el nen i la mare davant de situacions de separació i retrobada afectiva. John Bowlby ho va anomenar Models Operatius Interns o Models Representacionals Interns (*'Internal Working Model'*), i és el que vertaderament és decisiu en el coneixement de la persona que desplega un estil d'aferrament determinat. La classificació tradicional de patrons d'aferrament és entesa com a indicació d'una "relativament bona o relativament pobre" capacitat per manegar-se en la intimitat de les relacions interpersonals, quan s'activen els estils d'aferrament (Fonagy et al. 2002, p. 7). Aquest model intern és el que determina la profunditat amb què el medi relacional podrà ser entès. Al

contrari, una comprensió reduccionista de la teoria considera els estils d'aferrament en la seva dimensió exclusivament observable i extrapolable a la resta de relacions.

Mary Ainsworth va comprovar, anant més enllà dels estudis de Bowlby, com els diferents estils d'aferrament que poden mostrar els nens no sols responien a situacions de separacions duradores i traumàtiques. Els diferents patrons d'aferrament també apareixien en infants com a resposta a la interacció limitada i imprevisible de les seves mares, en una mena "d'estrès acumulatiu" (Main, 2000, p. 2) que generava una organització determinada en el nen. Va descriure com, quan les mares habitualment es mostraven sensibles a les necessitats de consol i seguretat del nen, els nens podien comunicar aquestes necessitats més fàcilment. Al contrari, quan les mares ignoraven, rebutjaven o distorsionaven les necessitats dels seus fills, aquests no desenvolupaven recursos per comunicar-se amb elles.

Després d'Ainsworth, una altra investigadora, Mary Main, va encetar allò que s'anomena "l'era representacional" (Fernández Galindo, 2002, p. 17) de la recerca de l'aferrament. Main tenia com a objecte d'estudi la manifestació simbòlica dels sistemes de conducta que la persona desplejava. Fins aquell moment, únicament s'havien descrit en la seva manifestació interactiva. Interessada en els pares d'un grup de nens que havia seguit longitudinalment, va crear la '*Adult Attachment Interview*' (A.A.I.) per estudiar l'aferrament d'aquells pares i mares, descrivint tres tipus d'aferrament adult. Conjuntament amb els seus col·laboradors (Main, Kaplan, Cassidy, 1985) va realitzar una troballa excepcional: una intensa associació entre la qualitat de l'aferrament de la mare i la qualitat de l'aferrament del nen, a l'any de vida del petit. Aquesta associació s'anomenaria "*transmissió intergeneracional de l'aferrament*" i la seva rèplica ha constituït l'objectiu d'estudi de diferents equips de recerca.

El 1991, el Grup de Recerca de Londres liderat per Peter Fonagy, Howard Steele i Miriam Steele varen iniciar el *London Parent-Child Project*, un estudi longitudinal en què valoraven l'aferrament d'ambdós pares a partir de la '*Adult Attachment Interview*' abans del part del seu primer fill (Fonagy, Steele & Steele, 1991). Hipotetitzaven que els estils d'aferrament de la mare i el pare actuaven com a predictors de l'aferrament del nen, a l'any de vida. La hipòtesi es va confirmar, replicant així els estudis de Main de 1985.

El que quedava per respondre era *com* es produïa aquella transmissió de l'aferrament de la mare envers el seu fill. Es varen iniciar diferents recerques per explicar el mecanisme de transmissió que apuntava a l'estudi de la conducta interactiva de la mare envers el nen. Es pretenia comprovar com les mares que eren capaces de representar de forma integrada en un nivell de mentalització moderat els seus propis sentiments i pensaments, en relació a la seva experiència de vinculació infantil, eren capaces també de respondre de forma adequada en la interacció actual amb el seu fill, per tal de generar un

aferrament segur. Un dels factors que més es va estudiar per definir aquesta adequació de la mare va ser la sensibilitat materna. Però va resultar que aquest factor matern no explicava la totalitat de la transmissió intergeneracional de la vinculació d'aferrament. És en aquest sentit que s'ha parlat durant alguns anys d'un buit explicatiu en la transmissió generacional de l'aferrament o "*transmission gap*", tal com ho va anomenar Van Ijzendoorn (1995).

Es van rastrejar les manifestacions dels pares a la A.A.I. (*Adult Attachment Interview*) i s'hi varen diferenciar elements de mentalització, en referència a la seva pròpia infància, que es relacionaven intensament amb l'aferrament del nen. Basant-se en aquesta entrevista d'aferrament adult, Arietta Slade va desenvolupar una entrevista de mesura anomenada '*Parent Development Interview*' (P.D.I.) (Slade, 2005). Aquesta entrevista semi-estructurada mesura la qualitat de la mentalització de la mare o el pare en la relació amb el fill, a partir de la narrativa de situacions relacionals recents entre ambdós. Aquesta entrevista, i a diferència de la A.A.I., aporta una valoració específica de la mentalització materna en la relació amb el fill en la qual està emocionalment implicada en l'actualitat. La mentalització mesurada a través de la P.D.I. ofereix una via per captar la complexitat de l'interjoc entre el propi estat mental de la mare i el que ella creu que té el nen. El grup d'investigadors liderat per Peter Fonagy i Arietta Slade va comprovar com les respostes a ambdues entrevistes correlacionen fortament, i a la vegada es relacionaven decisivament amb l'estil d'aferrament del nen petit (Fonagy & Target, 2005; Grienberger, Kelly & Slade, 2005). Per tant, semblava que el buit explicatiu de la transmissió intergeneracional de l'aferrament es començava a resoldre. El grau en què els pares havien integrat i donat sentit a les seves pròpies experiències relacionals de la infància, i a la vegada podien utilitzar aquest nivell d'integració en la comprensió de la seva relació actual amb el seu fill, era el que determinava més fortament l'estil d'aferrament d'aquest.

La influència del nivell de mentalització sobre la vinculació del nen queda, evidentment, mediatitzada per la interacció. El que influencia realment el nen és allò que, en últim terme, la mare fa o diu en el mateix moment en què es produeix la seqüència interactiva amb el seu fill. Malgrat això, la mentalització materna és estudiada com a un valuós pont entre la representació mental del nen i la conducta interactiva amb el nen. Concretament s'ha estudiat la interacció de les mares amb els seus fills durant fragments interactius de conflicte entre ambdós, i posant en relació el nivell de mentalització d'aquelles mares i l'estil d'aferrament dels seus fills (Grienberger, Kelly & Slade, 2005). Han comprovat com les mares que presentaven un nivell elevat de mentalització podien contenir els seus fills d'una manera més adequada en situacions conflictives. La mentalització elevada actuaria com a protectora de la relació, afavorint la construcció d'un aferrament segur amb el nen. Les mares que són capaces de reflexionar obertament sobre els sentiments i les intencions dels seus fills i els d'elles mateixes, també serien més capaces per conduir el conflicte amb el nen sense sentir-se aclaparades per la intensitat emocional.

El desenvolupament de la capacitat de mentalitzar en el nen

El nadó neix amb la potencialitat per desenvolupar la capacitat de mentalització, però és la interacció amb la mare, moment a moment, la que permetrà que el nen la desplegui en un grau o altre. La interacció amb una mare que s'adona dels canvis en els estats mentals del nen i en ella mateixa a mesura que la interacció avança, és el que permet que aquesta mare pugui simbolitzar posant paraules a aquests canvis en el nen i en ella mateixa. I que ho pugui representar de diferents maneres, en funció dels diferents estadis evolutius del nen: a través de gestos, expressions facials, vocalitzacions i verbalitzacions. Una de les primeres arrels de la capacitat de mentalització del nen seria 'l'emmirallament afectiu'. Seqüència interactiva i comunicativa entre la mare i el nadó que sorgeix en el marc del que també s'anomena *intersubjectivitat primària* i amb l'ajuda de les anomenades 'neurones mirall' (Muratori, 2009; Target, 2007).

Peter Fonagy i Mary Target descriuen de forma il·lustrativa com el nen pot experimentar l'angoixa i l'emmirallament afectiu que la mare pot utilitzar com a resposta: "[l'angoixa] aquella barreja de sensacions fisiològiques, idees, moviments, conductes. Quan la mare reflecteix, com si fos un mirall, i anomena l'ansietat del nen, aquesta percepció i aquesta comunicació interactiva organitza l'experiència del nen. El nen ja sap què està sentint" (Fonagy & Target, 1997, p. 683). La representació de la mare dels afectes del nen és assumida per aquest i el nen s'organitza, es regula i es conté. Quan la mare reflecteix en la seva cara allò que creu que el nadó experimenta (enuig, alegria, tristesa, desconcert) i ho expressa de forma exagerada retornant-ho al nadó, li està donant una representació dels seus propis sentiments. La mare està parlant al nadó d'ell mateix i el nen comença a reconèixer-se a si mateix en allò que la mare li expressa. "L'emmirallament afectiu actua com un instrument parental de regulació afectiva a través de la creació d'una primera representació d'un estat mental del nen" (Fonagy & Target, 1997, p. 638). Tot i que, seguint el mateix esquema que la construcció simbòlica, aquesta representació de l'afecte del nen no pot ser exactament igual a l'expressió del nen, sinó que ha de ser 'quasi com la del nen'. Si és exactament igual que la manifestació del nen, es converteix per a aquest en una font d'angoixa en lloc d'una font de contenció. En el cas que l'emmirallament de la mare sigui molt allunyat de l'expressió del nen, o envaït per preocupacions pròpies de la mare, també fracassa la seva funció representativa i contenidora.

En un estudi de 1995, van confirmar que les mares que calmaven d'una manera més efectiva el seu nadó de 8 mesos d'edat, després de l'administració mèdica d'una injecció, ràpidament reflectien l'emoció del nen; però aquest emmirallament era barrejat amb altres manifestacions afectives, com el somriure o el qüestionament. "Desplegant aquesta maniobra afectiva complexa, les mares s'asseguraven que el nen reconeixia l'emoció materna com anàloga però no idèntica a la seva pròpia, i per tant podia començar el procés de formació del símbol" (Fonagy & Target, 1997, p. 684).

D'aquesta manera l'intercanvi entre el nen i la mare es constitueix en una font d'informació sobre els estats mentals interns del nen, quan la mare els pot sostenir en la seva ment i representar-los. Quan l'afecte del nen sobrepassa la mare, aquesta posa en marxa el seu propi sistema defensiu davant l'angoixa i no pot representar allò que el nen sent.

A mesura que el nen creix, la mare modifica els recursos que utilitza per comunicar-li allò que creu que li passa. La hipòtesi dels diferents estats mentals del nen i la seva verbalització en el mateix moment en què es porta a terme la interacció, seria el que realment permetria que el nen se senti contingut. Els estudis en aquest sentit són aquells que investiguen el que s'anomena la '*Mind-Mindedness*' (M.M.M.), o sigui, la mentalització materna en el mateix moment que la mare interactua amb el nen. Tal com ho anomena Carla Sharp (Sharp & Fonagy, 2008) seria la mentalització mesurada '*on line*', per diferenciar-la de les mesures '*off line*' com seria la mentalització mesurada en una entrevista, amb una certa distància emocional respecte d'allò viscut.

La naturalesa dels estats mentals interns és opaca. És a dir, mai no es pot saber exactament que és allò que l'altre sent. En aquest marge d'incertesa s'obre tot un ventall de possibilitats que permeten la construcció subjectiva. La manera com la mare afronta aquesta incertesa li permetrà aproximar-se al nen com a subjecte diferent a ella. I és per això que la mentalització materna no ha de ser sempre encertada, a l'hora de suposar els estats mentals del nen. Per generar un aferrament segur n'hi ha prou amb una mentalització "*suficientment bona*" (Sharp & Fonagy, 2008, p. 746), al·ludint a Donald Winnicott. Com resumeixen Carla Sharp i Peter Fonagy (2008), la mentalització parental no és res més que la capacitat dels pares per tractar el nen com un agent psicològic, és a dir, per tractar-lo com a subjecte.

Conclusió

Totes les aportacions provinents de la recerca que s'han citat en aquest article, constaten que s'han obert vies per operacionalitzar allò que des de la clínica també es cerca, és a dir, la construcció del nen com a subjecte per part dels seus propis pares, amb la seva pròpia mentalització. Des del nostre punt de vista, actualment gran part de la intervenció amb pares en la clínica de la primera infància es focalitza a incrementar el nivell de mentalització parental, malgrat que aquest objectiu no és suficientment explicitat. És per això que es considera que la intervenció per desenvolupar la mentalització parental pot constituir-se en un marc de treball amb pares amb una gran potencialitat terapèutica i preventiva. D'aquesta manera es contribuiria a la diferenciació d'un treball que sovint és poc teoritzat i generalista, i que en canvi constitueix el nucli de la prevenció en la infància (Fonagy, 1998).

RESUMEN

En este artículo se pretende abordar la comprensión del concepto de mentalización tal como se ha reformulado desde una perspectiva psicoanalítica y desde la teoría del apego. Se revisa brevemente el concepto de mentalización en la literatura psicoanalítica y se presenta su resurgimiento desde la investigación del apego. Se exponen algunas de las condiciones investigadas para que la mentalización se desarrolle en el niño. Para terminar, se apuntan algunas repercusiones de estas investigaciones para la clínica de la primera infancia.

SUMMARY

This article talks about how to comprehend the mentalization concept, as it has been reformed from the psychoanalytic perspective and from the attachment theory. It briefly reviews the mentalization concept within psychoanalytic literature and presents its revival through attachment research. It also explains some of the investigated conditions, through which a child develops mentalization capacities. To conclude, it indicates some of the repercussions from these investigations as it applies to clinical infant treatments.

BIBLIOGRAFIA

- BION, W. R. (1963). *Aprendiendo de la experiencia*. Barcelona, Paidós, 1980
- BOWLBY, J. (1969). *El apego y la pérdida - 1: El apego*. Barcelona, Paidós, 1993
- COROMINES, J. (1991). *Psicopatologia i desenvolupament arcaics*. Barcelona, Espaxs. Versió cast., *Psicopatología arcaica y desarrollo*. Barcelona, Paidós, 1998
- FERNANDEZ GALINDO, M. (2002). "Teoría del apego y psicoanálisis. Hacia una convergencia clínica". *Cuadernos de Psiquiatría y Psicoterapia del Niño y del Adolescente*, Vol. 33/34, pp. 5-34
- FONAGY, P. (1998). "Prevention, the appropriate target of infant psychotherapy". *Infant Mental Health Journal*, Vol. 19, pp. 124-150
- (2001). *Teoría del Apego y Psicoanálisis*. Barcelona, Espaxs, 2004
- FONAGY, P., STEELE, M., & STEELE, H. (1991). "Maternal representations of attachment during pregnancy predict the organization of infant-mother attachment at one year of age". *Child Development*, Vol. 62, pp. 891-905
- FONAGY, P. & TARGET, M. (1997). "Attachment and reflective function: Their role in Self organization". *Development and Psychopathology*, Vol. 9, pp. 679-700
- (2005). "Bridging the transmission gap: An end to an important mystery of attachment research?". *Attachment & Human Development*, Vol. 7, 3, pp. 333-343
- FONAGY, P., TARGET, M., GERGELEY, G., & JURIST, E. (2002). *Affect Regulation, Mentalization, and the Development of the Self*. New York, Other Press

- FREUD, S. (1911). Formulaciónes sobre los dos principios del acaecer psíquico. In *Obras Completas*, Vol. XII. Buenos Aires, Amorrortu Editores, 1976
- GRIENENBERGER, J., KELLY, K. & SLADE, A. (2005). "Maternal reflective functioning, mother-infant affective communication, and infant attachment: Exploring the link between mental states and observed caregiving behavior in the intergenerational transmission of attachment". *Attachment & Human Development*, Vol. 7, 3, pp. 299-311
- GRIMALT, A. (2006). "Transformació de l'experiència emocional". *Revista Catalana de Psicoanàlisi*, Vol. XXIII/1-2, pp. 19-33
- MAIN, M. (2000). "Las categorías organizadas del apego en el infante, en el niño y en el adulto; atención flexible versus inflexible bajo estrés relacionado con el apego". *Aperturas psicoanalíticas*, 2001, Vol. 008
- MAIN, M., KAPLAN, N. & CASSIDY, J. (1985). Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. In (I. Bretherton & E. Waters, eds.) *Growing points of attachment theory and research. Monographs of the Society for Research in Child Development* (pp. 66-107) 50 (1-2, Serial No. 203)
- MARRONE, M. (2001). *La Teoría del Apego. Un enfoque actual*. Madrid, Editorial Psimática
- MURATORI, F. (2009). "El autismo como efecto de un trastorno de la intersubjetividad primaria" (II). *Revista de Psicopatología y Salud Mental del Niño y del Adolescente*, 13, pp. 21-30
- ROF CARVALLO, J. (1961). *Urdimbre afectiva y enfermedad*. Buenos Aires, Labor
- SHARP, C. & FONAGY, P. (2008). "The parent's capacity to treat the child as a psychological agent: Constructs, measures and implications for development psychopathology". *Social Development*, Vol. 17, 3, pp. 737-754
- SLADE, A. (2005). "Parental reflective functioning: An introduction". *Attachment & Human Development*, Vol. 7, 3, pp. 269-281
- STERN, D. (1985). *El mundo interpersonal del infante: Una perspectiva desde el psicoanálisis y la psicología evolutiva*. Barcelona, Paidós, 2003
- TARGET, M. (2007). "The Interface Between Attachment and Intersubjectivity: Another Contribution from Karlen Lyons-Ruth". *Psychoanalytic Inquiry*, Vol. 26, 4, pp. 617-621
- VAN IJZENDOORN, M. (1995). "Adult attachment representations, parental responsiveness, and infant attachment: A meta-analysis on the predictive validity of the Adult Attachment Interview". *Psychological Bulletin*, 117, pp. 387-403
- VILOCA, L. (2011). "Aportacions punteres de la Dra. Júlia Coromines a la comprensió de l'autisme". *Revista Catalana de Psicoanàlisi*, Vol. XXVIII/1, pp. 55-69
- VILOCA, L. i MUNDÓ, L. (2011). "Trastornos de la personalidad. Estructuras y sensorialidad primitiva: Evoluciones psicopatológicas". *Revista de Psicopatología del niño y del adolescente*, 18, pp. 105-112
- WINNICOTT, D. (1958). *Escritos de pediatría y psicoanálisis*. Barcelona, Paidós, 1999

